

Reactiedocument Friese NDA's

Ter attentie van de Ecologische Autoriteit

30-6-2023

Aan: Provincie Fryslan

Per email verzonden aan FPLG@fryslan.nl

14 juni 2016

Betreft: reactie op concept NDA's.

Geachte heer, mevrouw,

Dank voor het vertrouwelijk toezenden van een aantal concept NDA's. Na het doorlezen van een tweetal kom ik tot de volgende (voorlopige) beknopt gehouden reactie:

1. Het is stuitend om te moeten constateren dat er sprake is van een groot gebrek aan informatie. Dit leidt ertoe dat in veel gevallen het voorzorgprincipe gehanteerd gaat worden, wat op zijn beurt leidt tot extra strenge toetsing en eisen voor (economische en sociale) activiteiten.
2. Wij doen een beroep op meer zorgvuldigheid. Als er informatie niet beschikbaar is, moet deze beschikbaar worden gemaakt. Als dat betekent dat er meer 'veldwerk' en inventarisatiewerk gedaan moet worden, moet dit gedaan worden. Hoe kunnen we nu verstrekkende conclusies trekken op basis van gebrekkige informatie? Zeker als deze verstrekkende conclusies ook leiden tot verstrekkende sociale en maatschappelijke gevolgen.
3. Het 'one out, all out'-principe kan flink maatschappij ontwrichtend werken, zoals in vorige punten wordt geschetst. Dit geeft bovendien niet objectief aan hoe het daadwerkelijk met de natuur gaat, omdat hiermee het beeld geschetst wordt dat het met gehele gebied of met de gehele habitat slecht gaat. Ik beveel sterk aan om dit 'one out, all out'-principe te laten varen en genuanceerde beelden en conclusies te schetsen, geleid door het principe van waarheidsvinding (als er extra veldwerk of onderzoek nodig is, dan is dit zo en kan er niet een conclusie getrokken worden).
4. Hoe kan het dat de Stikstofdepositie op een eiland als Ameland zo hoog is? Naastgelegen (recreatie)-bedrijven (Aerius), stikstofdeken (Aerius) of guanotrophie van de overdadige hoeveelheid ganzen aldaar?
5. Er wordt mijns inziens te snel de conclusie getrokken dat stikstof de (aangewezen en doorslaggevende) drukfactor is, zodra er volgens Aerius nog overschrijding is van de KDW. Bij overschrijding van de KDW wordt zonder al te veel onderbouwing gewezen op daarmee samenhangende plantengroei. Dit is wat mij betreft een eenzijdige en (te) snel getrokken conclusie. Kan het ook met het beheer te maken hebben? Of met het achterwege blijven van beheer.
6. En zelfs als de KDW niet wordt overschreden dan ligt het vaak toch aan overschrijding van de KDW in het verleden. Ook deze conclusie wordt weer erg snel en weinig onderbouwd genomen. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat er bewust naar een stikstofprobleem wordt toegeschreven.

7. Probleem is dat in de stukken wordt verwezen naar oudere nota's van de provincie en naar de eerder opgeschreven ambities om ook in Friesland 74 % van het stikstofgevoelige areaal onder de KDW te brengen. Hiermee geven de NDA's geen objectieve beschrijving van de staat van de natuur, maar schrijft en beoordeelt ze toe naar een bepaald wensbeeld cq opgave.
8. Kortom, ik tref heel veel redeneringen aan waarbij middel (stikstofreductie) identiek wordt gesteld met doel (gunstige staat van instandhouding).
9. Wat ik me ook afvraag is of gebiedsdoelen wel realistisch zijn. Er zit veel 'wensdenken' besloten in de natuurdoelen. Ik denk dan bijvoorbeeld aan Rottige Meenthe, waar grote delen van het gebied hoger liggen dan het omliggende gebied, met alle gevolgen van dien voor de waterhuishouding.
10. Hoe verhouden de NDA's zich tot de, een aantal jaren geleden opgestelde, gebiedsanalyses? Die zijn toen opgesteld in het kader van het PAS. Ik meen me te herinneren dat de uitkomsten van die analyses veelal opvallend positief waren over de toekomst.
11. Het ontbreekt in voldoende mate aan een kwalitatieve evaluatie van de in de beheersplannen genoemde en reeds genomen beheersmaatregelen en alle nog te nemen beheersmaatregelen.
12. En dan nog iets. In 1983 hadden we landelijk 2,5 miljoen koeien, nu hebben we 1,6 miljoen koeien. We hebben ooit (ten tijde van de varkenspest) 15 miljoen varkens gehad, nu circa 11 miljoen. Het kan toch niet waar zijn dat de natuur er sindsdien op achteruit is gegaan? Als dat wel zo is, zouden we misschien wat breder *buiten* de veehouderij moeten kijken voor de oorzaken!

Al met al concludeer ik dat er op basis van een groot tekort aan informatie zwaarwegende conclusies worden getrokken, die niet of matig onderbouwd snel de kant van stikstofdepositie worden opgeschoven. De huidige NDA's bieden wat mij betreft onvoldoende basis als input voor gebiedsplannen en andere beleidsmatige uitwerkingen.

Hoogachtend,

Namens Agractie Nederland,

████████████████████

Farmers Defence Force afd. Fryslân

Onderwerp:

**Bevindingen met betrekking tot de NDA-analyses
Natura 2000 gebieden Rottige Meenthe /
Brandemeer en Van Oordt's Merkens**

“De wierheit hat in skel lûd”

Datum: 13 juni 2023

Inhoudsopgave:

- Voorwoord	3
- Inleiding	4
- Bevinding Rottige Meenthe Brandemeer	9
- Bevinding Van Oordt's Mersken	13
- Overweging	15
- Conclusie	17

Geachte leden van de Ecologische Autoriteit,

Graag vragen wij uw aandacht voor onze duiding bij genoemd onderwerp.

Voorwoord:

In het overkoepelende concept Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) ontwerp-gebiedsprogramma wordt beschreven welke oplossingsrichtingen denkbaar zijn m.b.t. de voorliggende landelijke opgaven aangaande Stikstof, Water, Klimaat, Natuur en Bodem. De gebiedsgerichte aanpak voor het maken van gebiedsplannen start na de beoordeling van dat plan (verwachting: 2024). De NDA's zijn voeding voor het maken van die gebiedsplannen. Echter de staat van de natuur, zo wil men ons doen geloven, was toch in eerste instantie de aanleiding voor de maatschappelijke onrust uit de "natuurhoek" met als gevolg het uiteindelijk het NPLG. En ondanks dat het FPLG en de NDA's een duidelijke relatie zou je in redelijkheid mogen verwachten dat de NDA's eerst op tafel zouden moeten liggen voor dat je komt tot een FPLG. Echter in Friesland heeft men er voor gekozen om eerst het FPLG te ontwerpen en daarna de NDA's. Moeten we hier uit concluderen dat de NDA's zodanig zijn geschreven om te voldoen aan het wensdenken neergelegd in het FPLG? Men heeft in ieder geval de schijn tegen. Tel daar bij op dat de NDA's een bureaustudie zijn gebaseerd op verouderde gegevens en je kunt dan voorspellen dat daarmee de voedingsbodem is gelegd voor maatschappelijke onrust bij eventuele gebiedsprocessen. Raar? Welnee, want dat is het gevolg van beleid welk gespeend is van waarheidsvinding en alles in zich heeft over aannames, rekenmodellen en ideologisch gedram waarmee gezinnen op het platte land in financiële en emotionele ellende worden gestort. De Grondwet telt kennelijk niet voor de boeren in Nederland. Waarheidsvinding ("**De wierheit hat in skel lûd**") is nog altijd de oplossing om een vermeend probleem (stikstofdossier e.d.) juist te adresseren! Waarom wordt dit niet gedaan?

Provincie Friesland heeft de regelgeving niet gevolgd, bij de samenstelling van de lijsten met typische soorten. De provincie heeft alle soorten erop gezet, die sinds 1975 in Noord-Nederland zijn gezien. **Hiermee worden veel meer soorten op de lijst gezet, dan de regelgeving eist.** De regelgeving stelt dat het moet gaan om de typische soorten vanaf moment van aanwijzen van het gebied (was dat 2012? In ieder geval veel later dan 1975). Ook zegt de regelgeving dat het moet gaan om soorten in het gebied zelf. En niet, zoals Provincie Friesland opvoert, over soorten in heel Noord-Nederland.

De regelgeving vind je hier:

(https://www.natura2000.nl/sites/default/files/profielen/Habitattypen_profielen_algemene_documenten/Werkwijze%20kwaliteit%20habitattypen%20gebiedsniveau%20%28versie%202014%29.pdf)

Mocht u als Ecologische Autoriteit ons willen bevragen over onze bevindingen dan staan wij daar voor open. Graag ontvangen we van u een ontvangstbevestiging.

Met vriendelijke groet,

Namens

Farmers Defence Force afd. Fryslân

██████████

████████████████████

Inleiding:

Na lezing van beide analyses vallen een aantal zaken in het bijzonder op, namelijk:

1. Er wordt veel gesproken in termen waarmee de men een slag om de arm houdt met betrekking tot kwaliteit en kwantiteit van de natuur. Er zijn veel kennisleemten en verwachtingen. Op basis hiervan moet "het gebied op de kop"? In het echte leven kom je hier niet mee weg.
2. Ondanks dat men aangeeft dat er veel kennis leemten zijn wordt met een zekere stelligheid steeds verwezen naar de negatieve effecten van de stikstofdepositie en verdroging zonder feitelijke onderbouwing. De hand in eigen boezem steken qua kwalitatief minder geslaagd natuurbeheer is er niet bij. Laat staan dat men in ziet dat het wensnatuurtuinieren een onnatuurlijk proces is en gepaard gaat met enorme maatschappelijke kosten en dat ter faveure van idealistische eco- en biologen welke het generale overzicht met betrekking tot hun "natuuractivisme" compleet uit het oog zijn verloren.
3. Waar het kennelijk zo uitkomt laat men kwaliteit beïnvloedende effecten van slecht natuurbeheer gewoon weg uit de NDA's. Voorbeeld volgt.
4. De NDA's verschillen nogal qua inhoud en beoordeling met de SDF-rapportages welke de Nederlandse Staat oplevert aan de EU m.b.t. de staat van de natuur. Wellicht is de Ecologische Autoriteit bereidt hier onderzoek naar te doen.
5. Een niet benoemde boosdoener van de stikstof- en waterkwaliteitsproblematiek is de sector Recreatie. Deze sector wordt op het provinciehuis een warm hart toegedragen ondanks de productie van stikstof- en CO₂- door het drukke vaar- en autoverkeer in Friesland tijdens het vakantieseizoen. Of dacht u dat de vakantiegangers/toeristen op de fiets naar Friesland komen en dat hun bootjes op elektrische motoren hebben en allemaal zijn voorzien van toilet en vuilwateropvang. M.a.w. de boeren "moeten" deels Friesland uit en de toeristen worden warm ontvangen. Oftewel natuurlijk uitstoot (NH₃) wordt willens en wetens vervangen door het giftige verzurende NO_x. Nog een geluk dat NH₃ een basisch karakter heeft dat het verzurende NO_x deels neutraliseert.
6. De Stichting Samenleving Landbouw Natuur (www.samenlevinglandbouwnatuur.nl) heeft recent een data-analyse (521 soorten), opgesteld met behulp van openbare bronnen en diverse deskundigen, gepubliceerd, waaruit blijkt dat het niet slecht gaat met de Nederlandse natuur en dat stikstof een ondergeschikte drukfactor is.

In de NDA's wordt gesproken over ontbrekende kennis, waarschijnlijkheden, verwachtingen, etc., maar nergens wordt gehint op aangereikte kennis door derden en waar dus vervolgens feitelijk niks van in deze documenten is terug te vinden. (Bedenk dat **men op'e wyn fan juster hjoed net sile kin**). Bijv.:

1. De Universiteit van Antwerpen heeft in opdracht van de provincie Drenthe in 2010 en 2014 bodemonderzoek, o.a. herkomst stikstof (N), gedaan op 286 locaties in de Drentse natuur. Hier kwam als voorlopige hoofdconclusie uit dat de natuur zelf circa 70 % van de in de bodem gevonden N genereerd. **Nitrificatie wordt willens en wetens buiten de NDA-analyses gehouden. Het is notabene een natuurlijk proces.** Met een WOO verzoek is dit boven water gekomen. Veel zeggend.
2. Het veldonderzoek rondom het Dwingelderveld heeft onomstotelijk aangetoond dat de ammoniakuitstoot (NH₃) van een gemiddeld boerenbedrijf na circa 50 m. niet meer meetbaar is. Via Google te vinden.
3. In veldonderzoek is aangetoond dat bijv. in het Fochtelooverveen de grootste "vervuilende" N-factor wordt veroorzaakt door de daar aanwezige ganzenpopulatie. Deze vermesting noemt men guanotrofie. Staat in rapport Waardenburg i.o.v. provincie Friesland/Drenthe gemaakt. In de NDA (werkdocument) van het Fochtelooverveen wordt gesuggereerd dat guanotrofie van

weinig invloed is op het gebied. En kan zo het stikstofprobleem op het bordje van de boeren gelegd worden. De natuurorganisaties zwijgen quantotrofe dood, omdat anders pijnlijk duidelijk zou worden dat ze hun zorgplicht niet nakomen.

4. Steeds wordt gewezen op stikstofdepositie, terwijl al lang duidelijk is dat de gehanteerde KDW onrealistisch is, het MAN-meetnetweek fraudegevoelig is en Aeries/OPS ongeschikt is, vanwege de grote foutmarge, om op hexagoonniveau feitelijk iets te kunnen zeggen over de werkelijke stikstofdepositie, het meten van natte en droge stikstofdepositie wetenschappelijke de nodige vraagtekens kent, het beheer door natuurorganisaties op papier meer oplevert dan in de praktijk, gepubliceerde veldonderzoeken worden genegeerd, nitrificatie door de natuur ZELF (circa 70 %; zie veldonderzoeksrapport Unie van Antwerpen i.o.v. de provincie Drenthe), etc.
Het verbaast ons nog elke dag dat onze overheid nog steeds niet kiest voor de elkaar bestrijdende wetenschappers in deze bij elkaar te brengen en met een eenduidige oplossing te komen m.b.t. de duiding en meetbaarheid van o.a. de stikstofproblematiek.
5. Het Wensnatuurtuinieren door de natuurorganisaties heeft weinig te maken met natuurbeheer, maar alles met het verdienmodel van de natuurorganisaties en de wens van de ecologen en biologen om hun eigen speeltuin te hebben op kosten van de samenleving. Nergens in ons land is de natuur dood. Kijken naar de SDF-analyses welke Nederland aangaande de kwaliteit van onze natuur aan moet leveren naar de EU dan is wel duidelijk dat de hand wordt gelicht met de waarheid door het natuuractivisme op het min. van LNV. Bestudeer de feitelijke effecten van de uitstoot van industrie, mobiliteit, recreatie, e.d. op de natuur i.p.v. te accepteren dat "beleid" verdedigd wordt met aannames, irreële normen en rekenmodellen. Deze laatste dienen de waarheid niet en dragen bij aan de polarisatie in de samenleving.

Hoe zit het eigenlijk met de ganzenshit?

*Op 20 januari 2021 deed de Raad van State (RvS) een uitspraak, over wanneer natuurvergunningen ingetrokken moeten worden ([ECLI:NL:RVS:2021:71](#)). Een uitspraak die, in combinatie met de voorgenomen Wet stikstofreductie en natuurbeheer (Wsn), de wijzigingen in de Omgevingswet **én het "stiekem" bij-plussen van N2000-gebieden** door overheden, grote gevolgen kan hebben voor alle veehouderijen in Nederland. In feite voor alle bedrijven op het platteland. Maar ook, voor de overheid zelf!*

Artikel 6, tweede lid Habitatrictlijn

*Volgens artikel 5.4, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, **moet** het bevoegd gezag een natuurvergunning intrekken of wijzigen om **artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn** uit te voeren die stelt dat: de lidstaten passende maatregelen moeten treffen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones, niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen, voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.*

Tunnelvisie en verplichtingen

De Nederlandse overheid heeft een tunnelvisie aangaande de verslechtering van soorten in N2000-gebieden. Men wenst alleen stikstofuitstoot afkomstig van de veehouderij als oorzaak van die verslechtering te betitelen – zonder dat overigens te meten of aan te tonen – en gaat individuele boeren daar op afrekenen met de nieuwe wet. Terwijl een gedegen wetenschappelijk verantwoord onderzoek naar andere mogelijke en voor de

hand liggende oorzaken voor de verslechtering van bepaalde soorten – zoals klimaatverandering, droogte, verkeer, waterwinning, waterhuishouding, enz. – er niet is.

Eén bron van stikstofemissie en -depositie vliegt wel regelmatig voorbij in diverse studies in opdracht van de overheid. Die vaak besproken en nooit aangepakte ganzenproblematiek.

Ganzen

Begin 2021 fladderde er opeens weer een WUR studie door de appgroepen: "[Ganzen en ganzenschade in Nederland – Overzicht van kennis en kennishiaten voor effectief beleid](#)". Die hiaten beginnen al direct met het benoemde volume aan ganzenschade, dat volgens de opstellers groeide "van € 904.000 in de winter van 1998/99 naar € 21.6 miljoen in 2016/17". Dat zal in de basis vast wel kloppen, maar geeft geen beeld van de daadwerkelijke schade. Zoals de schade die boeren inmiddels in de maag gesplitst krijgen: kosten om je schade überhaupt in behandeling te krijgen, kosten door kortingen en "eigen risico", tot ganzenschade die boeren al niet eens meer melden door al die kortingen. Al die schade blijft buiten beschouwing, waardoor de opmerking van de opstellers dat er sprake is van een "afvlakking van de winterschade", wetenschappelijk niet verantwoord is.

Populatie vertienvoudigd

In januari 2014 telde Nederland **2,4 miljoen ganzen**. Critici stellen dat het aantal inmiddels gemakkelijk het dubbele kan zijn. Het toegenomen, geregistreerde, schadevolume ondersteunt die stelling. Gaan we uit van dat vermelde aantal uit 2014, dan is dat in ieder geval het tienvoudige van het aantal dat er in 1975 was en ligt dat aantal **ver boven de opvangdoelstellingen** die in het verleden door het ministerie van LNV aan de provincies zijn opgelegd. Opvangdoelstellingen die werden gebaseerd op **de ecologische draagkracht van de N2000 gebieden**. Voor de Kolgans 218.000 stuks, voor de Grauwe Gans 86.000 en voor de Brandgans 140.000 stuks. Opgeteld 444.000 ganzen.

In 2014 werden al **2 miljoen stuks méér (+500% dus)**, geteld dan was vastgesteld als ecologisch draagbaar! Ontstaan door het ontbreken van passende maatregelen van de overheid.

Hoe verhoudt zich dat tot artikel 6, tweede lid, Habitatrichtlijn aangezien een dergelijke overschrijding natuurlijk een significant effect heeft?

Kilo's stront, aannames en verwijten

Op die vraag geeft deze WUR studie geen antwoord. Evenals op de vraag wat zo'n gans nu precies bij elkaar schijnt aan kilo's stikstof en fosfaat. Omdat ganzen grotendeels leven in en rondom N2000 gebieden, veel schijten en die stront stikstof en fosfaat bevat, had de overheid allang moeten willen weten hoeveel een gans bijdraagt aan de depositie van stikstof en fosfaat en in hoeverre dit de instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige natuur in N2000 gebieden beïnvloed.

Echter, in het populistische en 'groene' politieke klimaat van Nederland, wenst de meerderheid van Kabinet, Kamers en provinciale overheden liever de veehouderij verantwoordelijk te houden voor het bedreigen van stikstofgevoelige planten in N2000 gebieden.

Stikstofdepositie in en rondom N2000 gebieden

Nederlandse studies over de omvang van de stikstof- en fosfaatuitstoot via ganzenstront zijn er niet. Er is wel een interessante Zweedse studie uit 2016 ([Dessborn](#)) waarin op basis van een veelvoud aan bestaande wetenschappelijke studies en – onderzoeken, een 'wetenschappelijke schatting' is gedaan, met de volgende resultaten:

Een vlucht van 10 duizend ganzen poept naar schatting 1,09 ton per dag, die 22 kg stikstof en 11 kg fosfaat bevat. Omdat we zonder veel discussie kunnen stellen dat er in najaar en winter minimaal 2,5 miljoen ganzen in Nederland zijn, is dat ruim **250 ton**

mest per dag die bestaat uit ongeveer 2% stikstof (N) en 1% fosfaat (P), wat neerkomt op ruim **5 ton stikstof per dag**, x 183 dagen = **915 ton stikstof**, plus 2,5 ton fosfaat per dag x 183 dagen = **458 ton fosfaat, per winterhalfjaar** op 191.000 hectare schadegebied.

Het aantal overzomerende ganzen ligt zeker op 1 miljoen stuks. Maakt **100 ton mest per dag** met ruim **2 ton stikstof per dag** x 182 dagen = **364 ton stikstof**. Plus **1 ton fosfaat** x 182 dagen = 182 ton fosfaat op 38.000 hectare schadegebied. **Maakt in totaal een depositie van minstens: 1279 ton stikstof en 640 ton fosfaat per jaar door ganzen. Maakt 91 miljoen mol stikstof depositie** in een beperkt ganzenleefgebied dat voornamelijk bestaat uit stikstofgevoelige N2000-gebieden....

Zorgplicht

Natuurlijk heeft een dergelijke 'shitload' door de ganzenpopulatie invloed op de stikstofgevoelige natuur en de kwaliteit van het oppervlaktewater in die N2000 gebieden. Toch hoor je de 'groene politiek', die de indruk wil wekken dat ze zich zo druk maken over de kwaliteit van de natuur, daar niet over in de stikstofdiscussie. 'Piekbelasters' zoeken zij uitsluitend in de agrarische sector!

Terwijl er voor overheden verplichtingen voortvloeien uit het handhaven van de Wet Natuurbescherming en de daarin opgenomen zorgplicht ([Wnb 1:11](#)), artikel 1.11 dat stelt dat 'een ieder behoort de zorgplicht serieus te nemen en nadelige gevolgen achterwege te laten, te voorkomen en ongedaan te maken', of uit artikel 6, tweede lid Habitatrichtlijn dat stelt dat lidstaten er voor moeten zorgen dat 'er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen, voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.

Nederlandse overheden brengen de schadelijke effecten van een uit de hand gelopen ganzenpopulatie opvallend genoeg niet in kaart, doen niet aan handhaving en/of het verplichte voorkomen van schade. Zij richten zich liever op het wegpesten van boeren, die zij – zonder enige daadwerkelijke wetenschappelijke metingen – hebben veroordeeld tot dader in het overbelasten van stikstofgevoelige N2000-gebieden.

Resultaatverplichting

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering ligt ter stemming bij de Eerste Kamer. Een draak van een wet die het Nederlandse platteland op slot zal zetten. Een wet die de Eerste Kamer terug zou moeten verwijzen naar de tekentafel. In de wet zal een 'stikstofreductiewaarde' worden vastgelegd. Dit houdt in dat in 2030 de stikstofdepositie op ten minste 50% van de stikstofgevoelige N2000-gebieden, tot onder de kritische depositiewaarde (KDW's) moet worden gebracht. Deze stikstofreductiewaarde wordt een resultaatsverplichting. Dat betekent dat de waarde **moet worden bereikt**.

Mocht deze wet aangenomen worden, dan betekent dat in eerste instantie vooral een opdracht aan de Nederlandse overheid zélf met betrekking tot een gedegen onderbouwing mét metingen naar alle veroorzakers van stikstofdepositie op N2000-gebieden. En tot het **reduceren van de piekbelasting door ganzen**, die inmiddels **ruim 500%** hoger blijkt dan eerder werd vastgesteld als ecologisch draagbaar voor de N2000-gebieden. Want het is de lidstaat die er voor moet zorgen dat storende factoren, die een significant effect hebben, ongedaan gemaakt moeten worden. **En dat staat met betrekking tot de ganzen-piekbelasting, inmiddels vast!**

Daar naast is hier een hydrologisch probleem. In het verleden heeft Natuurmonumenten een houten damwand om dit gebied geslagen om het water op de heuvel te houden. Deze is nu lek en wordt vervangen door bedijking met klei, leem, e.d. Hier is dus sprake van verzuimd onderhoud en de provincie heeft haar financiële herstelbijdrage weggeboekt in het Uitvoeringsprogramma Natuurherstel 2021. Hoezo natuurherstel? Natuurmonumenten doet haar onderhoudsplicht niet en de samenleving draait op voor dit verzuim. Miljoenen

worden weggeven onder "valse" vlag en de boeren krijgen de zgn.

"natuurproblematiek" in Zuidoost Friesland in de schoenen geschoven.

6. In de Rottige Meenthe / Brandemeer (zie Uitvoeringsprogramma Natuurherstel 2021) heeft Staatsbosbeheer redelijk recentelijk grote hoeveelheden ijzeroplossing in petgaten gedumpt/ gaat dumpen om het fosfaatgehalte in het water te verminderen welke haar oorzaak vindt in de enorme aantallen ganzen aldaar. Hoezo natuurherstel? De oorzaak wordt nog steeds niet aangepakt. Het "petgatwater" in deze wordt aangestroomd richting boerenwaterlopen en..... inderdaad de boeren worden aangekeken op het fosfaatgehalte in hun water in deze regio.
7. Het beheer van de natuur zou uitdrukkelijk meer aandacht moeten krijgen. Duizenden hectares weilanden (uitermate geschikt voor weidevogels vanwege hun ligging tegen toenmalige grenzen van de natuurgebieden) zijn in het verleden richting de natuurorganisaties gegaan. Echter deze weilanden zijn inmiddels veranderd in pitruslandschappen waar geen weidevogel zich veilig voelt om te broeden. Het excuus van de natuurorganisaties, men presenteert dit serieus, is dat men kiest voor een anders soortige biotoop.
8. De waterkwaliteitsnormen zijn in Nederland niet reëel. Immers het boezemwater in ons land komt via de Rijn en Maas ons land binnen aangevuld met hemelwater. Het heeft de Unie van Waterschappen (gerechtigd om de kwaliteitsnormen te stellen) betaamd om de normen twee zo streng te stellen als de gehanteerde norm van Duitsland en België. M.a.w. ons boezemwater is door de strenge norm al van onvoldoende kwaliteit. Voordat dit boezemwater mogelijk terecht komt in boerenslootjes wordt dit water "vervuild" door residuen (o.a. PAK's en Pfas) van de rioolzuiveringsinstallaties, riool overstorten in het buitengebied, circa 500 ton medicijnresten, en nutriënten uit de hoger gelden natuurgebieden. Volgens de EU richtlijnen in deze horen de boerenslootjes niet bij de kwaliteitsbeoordeling van het boezemwater. Echter we zien het omgekeerde. Bizar. Men kiest voor kwaliteitsbeoordeling op basis van N en P in het water! De stoffen bij uitstek voor de productie van plantaardig en dierlijk eiwit / voedselzekerheid. Dit lijkt op ecologisch treiteren van boeren. Zelfs de afschaffing van de derogatie is schadelijk voor het oppervlakte. Dit is recentelijk aangetoond door de WUR.
9. Ook het Veenweideprogramma is onderhevig aan de rekenmodelziekte. Na jaren is het beloofde verbeterde rekenmodel er nog steeds niet, maar de uitvoering gaat door. Daarnaast veroorzaakt het heilige geloof in het vernatten van het veenweidegebied de methaanuitstoot door oxiderend veen. Want ook al zet je veen onder water het oxidatieproces gaat door!

Voorgaande zijn een aantal voorbeelden van de inbreng van uit het veld in de discussie rondom het Uitvoerings Programma Stikstof en het Frysk Programma Landelijk Gebied welke structureel **worden genegeerd** door de beleidsmakers. En dat is jammer, want wil je als samenleving een gedeeld probleem gezamenlijk, ondanks meningsverschillen, oplossen dan is de sleutel tot succes de waarheidsvinding. Wordt dat genegeerd dan kom je terecht in een gepolariseerde/polariserende samenleving.

Eén ding is zeker. In de "oorlog" om grond is het begrip waarheid de eerste die sneuvelt.

Bevinding N 2000 gebied Rottige Meenthe / Brandemeer

6.4. Conclusies drukfactoren

Op pag. 88 wordt gesteld:

In het gebied de Rottige Meenthe & Brandemeer zijn vermesting en verzuring als gevolg van stikstofdepositie zeer belangrijke drukfactoren.

FDf: dit vindt voornamelijk haar oorzaak in de aanwezige ganzenpopulatie en het jaarlijkse rottingsproces van de vallende of afgestorven plantenresten op het land en in het water (**Nitrificatie**). De stikstofdepositie, nat en droog (al helemaal niet te meten), wordt niet onderbouwd; er wordt alleen verwezen naar een theoretische KDW

Op pag. 88 wordt gesteld:

De gevolgen van de te hoge stikstofdepositie zijn duidelijk waarneembaar in het veld. Zo uit vermesting in de veenmosrietlanden zich als een versnelde successie richting riet en bos en krijgen de zeer weinige trilvenen die kunnen ontstaan geen kans zich goed te ontwikkelen door versnelde successie richting veenmosrietland.

FDf: Hier is duidelijk sprake van wensdenken. De successie van de natuur moet kennelijk tegen gehouden worden. De successie van de natuur laat zich echt niet sturen door de door de mens bedachte KDW. Duidelijk is wel dat de ecologen een voorkeur hebben voor stikstof mijdende flora en er geen probleem mee hebben dat stikstof minnende flora achteruit gaat c.q. verdwijnt. Duidelijk is ook dat ecologen menen dat zij kunnen bepalen wat waar moet groeien in de natuur. Helaas, als de planten rijp zijn en hun zaad laten vallen dan bepaalt de wind waar dit zaadje/plantje terecht komt. Ecologen staan er bij en kijken er naar en roepen om het hardst "dat komt door de stikstofdepositie". Men zou natuurlijk ook aan natuurbeheer kunnen gaan doen door de ongewenste planten structureel te verwijderen i.p.v. de bureauklever te blijven spelen.

Op pag. 89 staat:

Andere zeer belangrijke drukfactoren zijn verdroging en verontreiniging (waterkwaliteit). Het hele gebied is een wegzijgingsgebied, doordat het hoger ligt dan de omliggende landbouwgronden.

FDf: Wegzijging zou veroorzaakt worden door de landbouw. Een bedenkelijke opmerking daar zowel de Rottige Meenthe als de Brandemeer tegen het boezempeil aanliggen. Landbouwgrond en natuurgebied liggen ongeveer op het zelfde peil of de natuurgebieden liggen enigszins hoger dan de landbouwgrond. Water inlaten is dus niet zo moeilijk. Wegzijging naar landbouwgrond al argument is ridicuul. Echter, denkbaar is dat de natuurorganisaties de waterkeringen niet op orde hebben. Daarnaast wordt hier het hydrologische wegzijgingseffect van het grondwater door de Noordoostpolder buiten beschouwing gelaten.

U weet wellicht dat wanneer een rietplantje zich ergens vestigt en niet direct wordt weggehaald, de ontwikkeling van het riet niet meer te stoppen is vanwege haar bijzondere wortelstructuur wat het verlandingsproces bevordert. De verlanding van de drooggelegde NOP werd destijds bevordert door het inzaaien van riet.

Op pag. 89 staat:

Doordat deze drukfactoren van invloed zijn op bovengenoemde habitattypen, zijn ze ook van invloed op de kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied van de aangewezen soorten die er voorkomen.

FDF: Dit is een niet onderbouwde aanname.

Op pag. 89 staat:

Voor de trilvenen geldt dat deze momenteel **kunstmatig** in stand worden gehouden.

FDF: Een beter voorbeeld van natuurwensdenken is er haast niet. **KUNSTMATIG**; de ecooloog "verbiedt" de natuur zich te ontwikkelen. Is dat niet te gek voor woorden?

Op pag. 89 staat:

Ook bij deze drukfactor **kan klimaatverandering mogelijk** in de toekomst een versterkende rol spelen.

FDF: In de tijd verandert de natuur altijd bij klimatologische veranderingen. Wat een drogreden om dit argument te hanteren en tevens weer voorbeeld van dat men denkt natuurveranderingen te kunnen stoppen.

Op pag. 89 staat:

Zo is er bij de grote vuurvlieder sprake van een invloed van beheer op de kwaliteit van het leefgebied. Het maai- en waterbeheer is niet geoptimaliseerd voor de soort, waardoor de kans op verlies van eitjes, larven en poppen te groot is.

FDF: Enige jaren geleden was SBB woest op een loonwerker daar hij een plek waar vuurvlinders verpoppen verkeerd had opgeschoond. Hem werd verweten dat hij de plaatselijke populatie vuurvlinders had vernietigd. Echter wat wil het geval. In het voorjaar waren er gewoon weer vuurvlinders. Het bewijs dat de SBB-ers zelf niet wisten waar de vuurvlieder resideerde.

Op pag. 89 staat:

het algemeen **dalende** insectenpopulaties of de beschikbaarheid van een optimale hydrologie om te foerageren in het gebied.

FDF: De daling is een aanname waar geen wetenschappelijk bewijs voor is. Er is één Duits onderzoek in die richting welke niet als wetenschappelijk wordt erkend. Dit is gewoon manipulerend. Ga op een stille zomeravond het natuurgebied maar in en je wordt "opgevreten" door de insecten. Hydrologie is een kwestie van je keerwallen op orde maken wat tot nog toe steeds is verzuimd.

Op pag 92 staat:

om te voorkomen dat in periodes met veel landbouwactiviteiten in het omliggende gebied water met hoge concentraties meststoffen vanuit de Helomavaart het gebied in stroomt. In het landbouwgebied aan de kant van de Brandemeer zullen veranderingen worden doorgevoerd in de waterhuishouding. De verwachting is dat dit een gunstig effect zal gaan hebben op het gebied.

FDF: Dit is gewoon weg leugenachtig. In de zomer stromen de landbouwgebieden helemaal niet af naar het boezemwater, dus de Helomavaart en de Linde en De Tjonger. In de regio zullen we ons daadkrachtig verzetten tegen deze onzinnige maatregel. Het is wel het bewijs dat de natuurorganisatie in kwestie zijn hydrologie, en dus de keerwallen, niet op orde heeft en het probleem bij de boeren wenst neer te leggen. om te voorkomen dat in periodes met veel landbouwactiviteiten in het omliggende gebied water met hoge concentraties meststoffen vanuit de Helomavaart het gebied in stroomt.

In het landbouwgebied aan de kant van de Brandemeer zullen veranderingen worden doorgevoerd in de waterhuishouding. De verwachting is dat dit een gunstig effect zal gaan hebben op het gebied.

Op pag. 93 staat:

Plaggen (maatregelen 1 en 2)

In het gebied bevinden zich verdroogde en verzuurde kraggen waar trilvenen en veenmosrietlanden langzaam worden verdrongen door haarmos. Om deze habitattypen te herstellen zijn er op een aantal van deze plaatsen plagwerkzaamheden uitgevoerd om de verzuurde en verdroogde bovenlaag weg te halen (maatregel 1). Bij deze werkzaamheden is het maaiveld teruggebracht naar het waterniveau, waardoor deze stukken weer in contact met het grond- en/of oppervlaktewater staan. Verder is er ook nog een strook grasland afgeplagd (locatie 6 in Figuur 6.2) en ingericht voor de ontwikkeling van nieuwe trilvenen en veenmosrietlanden.

FDf: Ga kijken bij locatie 6 en constateer dat het gebied vol staat met **pitrusen**. Niks trilveen en veenmosrietlanden. Trilveen kun je niet realiseren daar boerenland af te graven! Ondergetekende komt minimaal één keer langs dit gebied. De waarheid wordt hier geweld aan gedaan!

Op pag. 94 staat:

Daarnaast is Staatsbosbeheer momenteel ook bezig met het omvormen van kruiden- en faunarijke graslanden naar rietlanden in het zuidoosten tegen de Linde aan. Het doel is dat dit productierietlanden worden, zodat andere rietlanden in het gebied iets meer ontlast kunnen worden en er hier een natuurlijker beheer gevoerd kan gaan worden.

FDf: Dit gaat ten koste van weidevogelgebied. Hoezo natuurbeheer. Op de ene plaats is riet een verderfelijke plant en op de andere wordt deze plant juist gestimuleerd. Een uitstekend voorbeeld van wensnatuurtuinieren. Wie stopt deze ridiculiteit?

Op pag 94/95 staat:

Verder is er de afgelopen jaren een nieuw knelpunt ontstaan voor de blauwgraslanden, namelijk begrazing en vermessing door zomerganzen (voornamelijk grauwe gans) aldaar. Er worden nu maatregelen getroffen om deze ganzen te verjagen met behulp van linten die worden gespannen. Vooralsnog lijkt dit redelijk te werken. Daarnaast zijn er afgelopen voorjaar in zowel de Rottige Meenthe als in de Brandemeer rasters geplaatst om de legakkers te beschermen tegen vraat door de grauwe gans. Dit is om te voorkomen dat de vegetatie teveel aangetast wordt met als mogelijk gevolg dat de legakkers minder stabiel worden. Dit wordt gefinancierd met een POP3-subsidie.

FDf: Dit is een duidelijk signaal dat SBB haar zorgplicht m.b.t. haar burens (de boeren) verzaakt. I.p.v. de ganzenpopulatie te beheren jaagt men de ganzen liever naar de burens waardoor de overlast voor hen door de jaren heen exponentieel toe neemt. Geen woord over de watervervuiling via de uitwerpselen van deze dieren (rapport Waardenburg toont via veldonderzoek aan dat ganzen meer dan 45% van de stikstof- en fosfaatoverlast veroorzaken in de natuurgebieden. IJzer suppletie (chemicaliën dus) in water dumpen om het fosfaatgehalte in het water te bestrijden veroorzaakt door de ganzenuitwerpselen. Vegetatie aantasting in de natuur schijnt dus een probleem te zijn, maar bij de boeren heeft SBB hier geen moeite mee?

Op pag 95 staat:

Wel is er een provinciaal Uitvoeringsprogramma Stikstof (UPS 2022) opgesteld. Daarin stelt de provincie zichzelf ten doel om voor alle Friese stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden meer dan 74% van de stikstofgevoelige natuur onder de KDW te brengen. De Universiteit van Wageningen (WUR) is gevraagd om te bepalen wat er nodig is aan reductie in de provincie. Kanttekening hierbij is dat het niet bekend of deze generieke reductie voldoende zal zijn voor (duurzaam) behoud en/of herstel van de zeer stikstofgevoelige habitattypen.

Volgens de WUR is het mogelijk om met generieke maatregelen in de landbouw, maar ook in andere sectoren, de stikstofdepositie met 25% te reduceren. Hiervan is ca. 20% in de landbouw te realiseren en 5% in de overige sectoren. Met deze reductie van 25% stikstofdepositie wordt volgens de WUR voor 8 van de 11 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden de beoogde grens van 74% onder de KDW in 2030 gerealiseerd. Voor de Rottige Meenthe & Brandemeer wordt in dit UPS een reductie van ca. 30% in een zoekgebied van ongeveer 2 km voorgesteld. Dat zou voldoende moeten zijn om voldoende om ook dit gebied gemiddeld onder de 74% van de oppervlakte stikstofgevoelige natuur onder de KDW te krijgen.

FDF: Ondanks dat de provincie het steeds heeft over het dynamische karakter van het UPS is het tegenovergestelde waar. De gezamenlijke landbouworganisaties hebben allerlei maatregelen in deze voorgesteld om opgenomen te worden in het UPS zonder dat de provincie daar feitelijk op reageert. Deze voorstellen worden gewoonweg genegeerd.

Bevinding N 2000 gebied Van Oordt's Mersken

Het heeft geen zin om de argumenten, welke we hebben aangedragen bij onze bevinding m.b.t. N 2000 gebied Rottige Meenthe Brandemeer, aangaande Van Oordt's Mersken hier te halen. Veel van de gestelde "problematiek" is vergelijkbaar.

Wel is het, denken wij, zinvol het volgende nog onder uw aandacht te brengen:

1. Er wordt nu beschreven wat de meest optimale zuurtegraad en eutrofiëgraad voor bepaalde habitattypen is, wat, gelet op de redenties uit het verleden, is al een hele vooruitgang. Vervolgens wordt er wederom geschreven over de KDW's van ieder habitatype met een exact getal erbij. Je zou verwachten dat men hier het theoretische, en absurde, KDW-getal buiten beschouwing zou laten, maar nee hoor, de rekenmodelterreur wordt weer ingezet, terwijl MEN NIET WEET WAT DE WERKELIJKE DEPOSITIE IS, LAAT STAAN DAT MEN DIT MET N-ISOTOPEN ONDERZOEK HEEFT GEDUID.
2. Wat met juist in dit gebied zou kunnen doen is een vergelijk maken met eerder genomen bodemonsters (dit onderzoek is er en dat weet men) en dan beoordelen of de afgelopen jaren de 'fatale' depositie zijn werk heeft gedaan. Dus in plaats van beschrijven dat een virtuele (verzonnen) waarde fatale gevolgen kan hebben, de uitkomsten van eerdere bodemonsters vergelijken met actuele. Want:

Depositie zou VERMESTING & VERZURING geven.

Wanneer je nu de onderzoekresultaten van de bodemonsters van eertijds vergelijkt met de bodemonderzoekresultaten van nu (is natuurlijk niet gedaan) kun je gemakkelijk antwoord geven op:

Is de grond ZUUR(der) geworden?

Is de grond eutroof geworden?

Het steeds vermelden van de 'fatale' KDW waarden is een herhaling van zetten. Echter, er is wel sprake van berekende verzonnen en NIET wetenschappelijke (droge) depositie. Een gesprek in deze van de Ecologische Autoriteit met [REDACTED] is zeer aan te raden.

Een werkelijk analyse van (ook) dit gebied zou terug moeten gaan naar de aanwijzing van het gebied; wat was de oppervlakte en kwaliteit van bijvoorbeeld H4010 toen en wat is deze nu. Men vertikt het om een dergelijke analyse op te maken en/of oude bodemonsters er bij te pakken.

Men (de natuurorganisaties) heeft kennelijk geen belang bij waarheidsvinding en vertoont machiavelliaans gedrag om de grond van de boeren in handen te krijgen. De

centrale overheid komt dit kennelijk goed uit en is doof voor wetenschappelijke rapporten die de beweringen van en door de natuurlobby in ons land weerleggen. Bedenk dat boeren sowieso de laatste 70 jaar hebben aangetoond dat ze wel willen innoveren en dat ze de laatste decennia de stikstof- en fosfaat productie exponentieel terug hebben gebracht. De veestapel is al tig jaren niet gegroeid, maar de sectoren industrie, mobiliteit, energietransitie, recreatie, etc. wel. En allemaal veroorzaken deze laatsten substantieel meer NOX en CO2 uitstoot! Echter de uitstootpijlen zijn gericht op een klein deel van onze samenleving en een deel van de samenleving geen waardering heeft voor de voedselproducten, geen waarde hecht aan (kwalitatief uitstekende) voedselzekerheid en haar eigen belangen voorop stelt (vliegvakantie e.d.) wordt de indruk gevestigd dat waarheidsvinding alleen wordt toegepast als het zo uitkomt. De centrale overheid is bij Grondwet verplicht de stabiliteit in de samenleving na te streven, echter men komt niet verder dan het bewaken van de stabiliteit van het kabinet. Het vertrouwen in de overheid binnen de landbouw is tot een dieptepunt gezonken, en waar het rapport Remkes nog hoop gaf, is ook deze hoop de grond ingeslagen door het shop-gedrag van ons kabinet in genoemd rapport.

Overweging naar aanleiding van voorgaande

De publieke discussie over bescherming en beheer van natuur en in het bijzonder over het Europese natuurnetwerk Natura 2000 en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is al een tijdje losgebarsten en dat is geen toeval. Er kwamen provinciale verkiezingen aan. Door de overwinning van de BBB wordt er een schaduw over de natuurplannen uitgeworpen met als doel dat het boerenverstand weer de plaats krijgt die ze verdient. Maar bovenal dringt zich de conclusie op, dat het Natura 2000-beleid simpelweg is vastgelopen. ██████████ van Natuurmonumenten, zei in 2010 in Trouw al dat er te veel regels zijn rond Natura 2000 – in Nederland een netwerk van 162 beschermde natuurgebieden.

Boeren, natuurbeschermers en vertegenwoordigers van de recreatiesector zouden de handen ineen moeten slaan, een pact vormen en op basis van waarheidsvinding tot redelijke plannen moeten komen los van het Haagse.

In een eertijds verschenen rapport hekelde een werkgroep van ambtenaren van diverse departementen de volstrekt uit de hand gelopen ecologische, technocratische en dogmatische benadering van het natuurbeleid. De natuurwetgeving zelf maakt het bovendien tegenstanders van talloze plannen gemakkelijk om achterover te leunen. Zij krijgen hun 'gelijk' toch wel bij de rechter. Het gevolg is stagnatie en afnemend draagvlak bij delen van de bevolking voor bescherming van onze natuur.

Natuur kan boeren en samenleving juist kansen en voordeel bieden. Ze kan alleen duurzaam worden beheerd en beschermd als ondernemers ruimte krijgen voor bedrijfsontwikkeling. Dat betekent weg uit het beklemmende wereldje van technische regels, bureaucratie, rigoureuze voorschriften, juristerij en het ontwrichtende effect van de postcodeloterij via financiële bijdragen aan allerlei zgn. "welzijns"-stichtingen.

Daarnaast is een cultuurverandering nodig. De belangrijkste ingrediënten zijn: gelijkwaardigheid en samenwerking tussen ondernemers- en natuurorganisaties, ambities die passen bij de beschikbare middelen en mogelijkheden. En betere natuurwetgeving. Een nieuwe strategie moet zich kenmerken door meer praktijkgericht en meer oog voor economische dynamiek.

Noem het 'economiseren van het natuur', want dat is vooral in de EHS hard nodig. Dat betekent: natuurbeheer door boeren, slimme koppelingen met recreatie en woningbouw en soortgelijke private geldstromen. Het is niet erg om met natuur geld te verdienen. Meer economie in natuurbeleid vraagt om een weerslag in heldere, betere natuurwetgeving waarbij bescherming van natuur door het stimuleren van ontwikkeling centraal staat. Alleen bij **bedrijfsontwikkeling zonder ridicule beperkingen** zal ook echt geïnvesteerd worden in natuur en duurzaamheid door bijvoorbeeld de bouw van emissiearme stallen. Vertrouwen in een faire overheid is hierbij een voorwaarde.

Boeren hebben meer in hun mars dan menigeen denkt en vormen het stille vermogen van natuur en landschap. Er valt veel te winnen als de boeren een grotere rol krijgen bij

de aanleg en het beheer van natuur, ook in samenwerking met de bestaande natuurorganisaties. Die aanpak kent vooral winnaars.

Boeren hebben heel goed door dat markt en maatschappij mogelijke piketpalen zijn voor hun toekomst. Vernieuwing en duurzaamheid zijn sleutelwoorden tegen het decor van een Europees landbouwbeleid, dat zich steeds meer gaat richten op groene en blauwe diensten. Denk hierbij aan het behoud van cultuurlandschap, tijdelijke waterberging, etc., waarbij niet uit het oog mag worden verloren dat de boeren ook zorgen voor voedselzekerheid.

Genoemd pact is een uitdaging en vraagt lef van de centrale overheid om dit mogelijk te maken, want het is heel lastig om los te komen van de taaie bureaucratie, juristerij en ambtelijke voorkeuren die besloten liggen in het 'oude natuurbeleid'. De huidige werkwijze om tot een landbouwakkoord, waarbinnen van gelijkwaardigheid geen sprake is, te komen heeft alles in zich dat bewijst dat dwingelandij van overheidswege weerstand op roept en de voedingsbodem legt voor "het volgende conflict" in de toekomst.

Conclusie van Farmers Defence Force afdeling Fryslân met betrekking tot de twee bestudeerde NDA's:

1. De NDA's ontberen de wettelijke uitgangspositie qua plant- en diersoorten zoals vastgelegd bij de ondertekening van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Je maakt een analyse mede om ook vergelijkingen te kunnen treffen met de uitgangspositie en met behulp van monitoringsgegevens. Dit ontbreekt! Wel is er sprake van bijplussen van wenssoorten wat duidt op wensnatuur i.p.v. beheer van de staat en instandhouding van de natuur als eertijds bij ondertekening is vastgesteld.
2. De NDA's zitten vol met suggestieve bewoordingen, zoals.....misschien, lijkt op, waarschijnlijk, etc. Dit is analytisch gezien van een bijzonder laag niveau waar men wel maatregelen op denkt te kunnen baseren en daarmee enorme fondsen denkt te kunnen verwerven. Moeten onze kleinkinderen op termijn financieel bloeden voor de gissingen van natuurorganisaties, ecologen en biologen?
3. Via subtiele hints wordt steeds naar de landbouw verwezen. Een kwalijke zaak daar landbouw niet verantwoordelijk kan zijn voor het natuurwensdenken van de NGO's. Dat het natuurbeheer niet op orde is, is wel duidelijk, maar de conclusies van de NGO's duiden in ieder geval op het veilig stellen van hun verdienmodel ten koste van de boeren. Tevens gaat men respectloos voorbij aan de grondwettelijke rechten van hun burens, de boeren.
4. Nergens in de analyses vind je hedendaags onderbouwde gegevens terug. De analyses grossieren in aannames, rekenmodeluitkomsten, e.d. Kennelijk is waarheidsvinding niet van toepassing ondanks de maatschappelijke impact vanwege de kretologie rondom "de dode natuur".
5. Het wordt tijd dat de NGO's gelijkmatig gaan meebetalen aan het waterschap als de boeren vanwege het feit dat de NGO's van alles eisen van het waterschap en hier voor een dubbeltje op de eerste rij zitten.
6. De nu geleverde NDA's verdienen het niet vanwege de inferieure inhoudelijke kwaliteit om als volwaardig document mee te liften in de ontwikkeling van het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG).
7. Om tot het concept FPLG te komen, met daarin wat allemaal van de landbouw wordt verwacht, "moest" iedereen meepraten, zegge circa tweeënehalf jaar, over het boerenbelang. Iedereen is in dit geval de natuurorganisaties de Friese Milieu Federatie, etc. Echter over de natuur mogen de boeren niet mee praten. Bizar. De NDA's zijn in het geheim ontwikkeld en de boerenorganisaties hebben van 9 juni 2023 tot 14 jun 2023, 5 dagen !!, de tijd gekregen van de provincie om hun bevindingen m.b.t. de NDA's op papier te zetten. Dit versterkt het wantrouwen naar de overheid in deze alleen maar. Reken er maar op dat de implementatie van de toekomstige gebiedsplannen kunnen rekenen op koppig verzet. Immers: EERST DE WERKELIJKHEID BENOEMEN EN DAN PLANVORMING.

Geachte leden van de Ecologische Autoriteit.

De DDB (Dutch Dairyman Board) sluit zich aan bij de bevindingen van FDF Fryslan aangaande NDA-analyses van Natura 2000 gebieden Rottige Meenthe / Brandemeer en Van Oordt's Merkens.

Deze bevindingen van FDF Fryslan sturen wij u mee in de bijlage.

Tevens willen wij vermelden dat deze 3 NDA's ons als voorbeeld door de provincie Fryslan zijn toegestuurd en er via deze weg op kunnen reageren.

Echter er zijn veel meer NDA's. Als deze ons niet worden toegestuurd en er geen mogelijkheid bestaat om hier inhoudelijk op te reageren gaat dit ten koste van de toekomstige samenwerking.

Gezien de beschikbare NDA's zien wij geen grondige reden om de FPLG door te laten gaan.

De FPLG is zelfs samengesteld voordat de NDA's beschikbaar waren.

Wij hopen de overige NDA's nog te ontvangen zodat wij daarop kunnen reageren.

Met vriendelijke groet,

██████████

Namens DDB.

De mensen van FPLG Fryslân

Via Email ; fplg@fryslan.frl

Datum: 14 juni 2023

Betreft: Bemerkingen bij NDA's Fryslân

Geachte heer, mevrouw,

Onder dankzegging voor de geboden mogelijkheid wil LTO Noord met het oog op de belangen van haar leden u meenemen in de bezwaren die wij hebben tegen de huidige opmaak en inzet van Natuurdoelanalyses (NDAs). Wij reageren hierbij niet alleen op de drie NDAs die ons onlangs ter beschikking zijn gesteld maar willen ook de NDAs in een bredere context plaatsen.

algemeen

De NDAs zouden simpel gezegd moeten beschrijven hoe het gaat met de natuur in een gebied, welke problemen er zijn en welke maatregelen nodig zijn om de natuur weer gezond te maken. LTO Noord stelt vast dat de instructie die de provincies is aangereikt om te komen tot NDAs, ten onrechte leidt tot de conclusie dat het met alle N2000 gebieden in Fryslân slecht gaat.

Die conclusies komen voort uit principes:

- a. Als 1 ding niet goed is is alles slecht
- b. Als we het niet weten is alles slecht
- c. Als we iets niet uit kunnen sluiten is alles slecht
- d. Als de KDW niet onderschreden wordt gaat het niet goed met het habitatype

Dit maakt dat de NDAs geen afgewogen weerspiegeling van de werkelijkheid in gebieden is.

Dit is erg omdat je met de conclusies van de NDAs niet weet hoe de natuur er echt voor staat, je niet weet welke relatieve rol drukfactoren spelen bij het welzijn van stukjes natuur en dus ook niet kan worden bepaald wat de sleutel is voor de oplossing van problemen.

Daarenboven is dit erg omdat, de NDAs toetsteen zijn voor de vraag of er vergunningen verleend kunnen worden en extern salderen mogelijk is en niet in de laatste plaats de onderlegger zouden moeten vormen voor gebiedsgericht beleid en maatregelen op gebiedsniveau.

Basis onder N2000 ambities slecht

Het is ondertussen duidelijk dat bij het aanwijzen van N2000 gebieden en de Habitattypen en Soorten die in die gebieden zouden moeten gedijen, een hoop wensdenken ligt besloten. Ook in beheerplannen voor Friese N2000 gebieden zien wij regelmatig dat soorten moeten worden gekoesterd die er niet zijn, nooit in betekende mate zijn geweest en er ook nooit zullen komen. In de NDAs had ons inziens een vergelijking moeten zitten tussen de staat van de natuur ten tijde van het aanwijzen van gebieden en de actuele situatie. Wij hebben ernstig de indruk dat geen mens weet welke habitattypen en soorten er ten tijd van de aanwijzing daadwerkelijk in gebieden aanwezig waren en in welke staat van instandhouding zij verkeerden. Daarenboven is voor de conclusies over de actuele situatie in het veld geen recent veldonderzoek geweest maar voor de NDAs vanachter het bureau onderzoek verricht.

Achter de boer en tuinder. Voor ons allemaal.

Parallel aan de waarneming dat het opsommen van doelen voor habitattypen en soorten een ratjetoe is, stellen wij vast dat er ook in Friese situatie sprake is van tegengesteld ambities binnen N2000 gebieden. Als voorbeeld geldt de situatie met de aanwezigheid van veel ganzen die zorgen voor vermessing en stikstofdepositie op habitats die daar gevoelig voor zijn. Een tweede voorbeeld hierbij is de situatie in het zuidoostelijk deel van de provincie waar diverse habitattypen voor hun welstand afhankelijk zijn van beheer in de vorm van begrazing. In dat zelfde gebied zijn ook wolven die er voor zorgen dat rundvee en schapen die ingezet worden voor beheer systematisch opgeruimd worden. Afsluitend in deze opsomming van tekortkomingen van aanwijzingsbesluiten willen wij aan de hand van het habitatype heischraal grasland illustreren wat voor rare conclusies er in deze NDAs getrokken moeten worden. Heischraal grasland was er bij aanwijzing van het N2000 gebied niet aanwezig en sindsdien is er op Ameland (ondanks het feit dat er een zoekgebied is geduïd) ook nog steeds geen heischraal grasland ontstaan. In de NDA voor Ameland wordt de conclusie getrokken dat de SVI onbekend is, er geen duidelijkheid is over uitbreiding of verbetering van de kwaliteit en dat niet uitgesloten kan worden dat verslechtering op zal treden. Het is schrijnend te moeten lezen hoe de opstellers van deze NDA zich van hun taak om feiten te verzamelen hebben gekweten.

LTO Noord concludeert dat; Om te komen tot goede natuurdoelanalyses, moet de basis van datgene dat je gaat beoordelen op orde zijn en dat maakt het nodig om het realiteitsgehalte van N2000 doelen eens ernstig onder de loep te nemen. Dus met de stofkam er door en keuzes maken in relatie tot dilemma's zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van ganzen en guanotrofie, maar ook veranderingen als gevolg van het klimaat.

Beheer ondergewaardeerd

Ook in Fryslân is heeft veel natuur een cultuurhistorische oorsprong. Met andere woorden, natuur die is ontstaan, behouden en gekoesterd door menselijk handelen. Het is ons inziens logisch dat dergelijke natuur niet goed gedijd als je het niet goed en consequent beheert. Denk aan maaien, begrazen, bemesten, snoeien, en andere activiteiten. In zowel N2000 beheerplannen als in bespiegelingen binnen NDAs wordt beheer gepresenteerd als noodmaatregel om negatieve effecten vanuit drukfactoren te dempen. Dit is wat ons betreft onzin. Beheer is voorwaardelijk aan het welbevinden van veel soorten natuur en moet als zodanig als logisch onderdeel van de dagelijkse praktijk worden gezien.

Discrepancie met andere informatie

LTO Noord heeft het afgelopen jaar voor alle Friese stikstofgevoelige N2000 gebieden een eigen analyse gemaakt op basis van openbaar beschikbare bronnen zoals Beheerplannen aanmeldingsbesluiten, aanwijzingsbesluiten, PAS gebiedsanalyses, en SDF rapportages. In reflectie op de drie NDAs die zijn toegezonden zien wij dat in veel situaties de conclusies over de staat van instandhouding van habitattypen positiever zijn dan in deze NDA's. Dit kan deels te maken hebben met de systematiek van beoordelen voor de NDAs. Tegelijkertijd is het wat ons betreft vreemd en onverklaarbaar dat bijvoorbeeld in de rapportage aan Brussel A (prima) en B (voldoende) kwalificaties worden toegekend aan habitattypen terwijl in de NDAs daar een conclusie aan verbonden wordt die suggereert dat het habitatype op omvallen staat.

Omgevingscondities

Er wordt in de NDA's nadrukkelijk aandacht besteedt aan drukfactoren de relatie tussen die drukfactoren en het welbevinden van diverse habitattypen. In het algemeen geldt het adagium dat als een omgevingsconditie niet op orde is, dat het habitatype een slechte staat van instandhouding kent. De praktijk is echter weerbarstig. Wij hebben stellig de indruk dat de correlatie tussen het op orde zijn van de omgevingscondities en het welbevinden van habitattypen, heel erg kan wisselen. In dat kader is van groot belang dat niet alleen drukfactoren worden blootgelegd, maar nog belangrijker, wordt onderzocht in welke mate drukfactoren ten opzichte van elkaar een rol spelen. Zo zal een kalkmoeras

Reactie [REDACTED], Beheers Adviseur, Nederlandse melkveehouder vakbond

Mijn vragen:

1. Hoe het mogelijk is een NDA te maken over natuurgebieden, waarvan de staat van het behalen van doelen die formeel zijn gesteld bij aanwijzing ervan niet aanwezig zijn, respectievelijk, volgens de Provincie, pas in november inventarisaties beschikbaar zullen zijn.
2. Waarom wordt er met uitkomsten van een eerder ongeschikt verklaard rekentool als Aerius gewerkt op het in kaart brengen van bedrijfseffecten op N2K gebieden en worden hierop beleidsrichtingen in de NDA's bepaald?
3. Is het legitiem om soorten, die niet actueel voorkwamen in natura 2000 gebieden ten tijde van de aanwijzing, nu als doelsoort te nemen en daar beperkingen voor de omgeving in NDA's op te baseren, immers: **de bestaande toestand bij aanwijzing** moet in stand gehouden of verbeterd worden.
4. Wat komt er terecht van de vergunningsvrijheid van bestaand gebruik conform artikel 19 D van de natuurbeschermingswet 1998, als bedrijven die er al waren en voldoen aan de regelgeving, en waarvan geen enkel substantieel nadelig gevolg ooit is aangetoond op N2K gebied of toen aangewezen soorten of habitats, nu toch op basis van scherpere normstellingen en toegevoegd doelsoorten en habitatsoorten aangezegd wordt dat ze moeten verdwijnen?
5. Waarom wordt er bij water alleen gekeken naar aanpassingen van *via rekenmodel berekende effecten toegeschreven aan agrarisch gebruik*, terwijl algemeen is vastgesteld dat de boezemwateren, die grondwater voeden, door vergunde lozingen vanuit het algemeen gebruik en civilisatie vervuild zijn met nutriënten, die in zuurstofarm grondwater dan de nitraat vormen. (normoverschrijding gehalte aan nutriënten in lozing van effluent industrie, RWZ en overstorten). Waar is de bewezen link tussen fosfaatuitspoeling van mestgebruik in landbouw en de waterkwaliteits problematiek als de inkomende stroom water uit andere EU lidstaten al boven die NL norm ligt door concentratie van ruimere normen water van elders in de EU in de zomermaanden?
6. Waar wordt in de NDA's gekeken naar de waterkwaliteit van gebiedseigen water, dus in de polders, en hoe worden boeren daar op afgerekend ipv zoals nu, op de boezem waarop door civiel gebruik geloosd wordt?
7. Wat met de waternormen in Natuurgebieden waar oxidatie en verrotting van organisch afval de norm stelselmatig overtreden, en wat te doen met water wat daarvandaan uitspoelt naar de directe omgeving (waar strengere kwaliteitsnormen aan worden opgelegd?)

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beheers Adviseur,
Nederlandse melkveehouder vakbond

Geachte provincie Fryslân, vertegenwoordigd door ██████████,

Naast de bredere reactie op het FPLG die we vanuit gebiedsproces Rûnom It Alddjip al hebben toegestuurd, willen we onderstaand aanvullend reageren naar aanleiding van wat recent in het nieuws kwam over de Natuurdoelanalyse van het Natura2000 gebied Van Oordt's Mersken (hierna NDA). Als volgt.

Zonder op details in te gaan, valt ons het volgende op.

We lezen in de media dat de NDA als algemene lijn heeft dat het in het gebied Van Oordt's Mersken niet goed gaat met de natuur en dat water en stikstof daarin grote factoren in zijn.

Zeer recent hebben we een excursie georganiseerd in het deelgebied Rome, van de Cornelia Stichting, door de ecooloog van de Unie van Bosgroepen. Ter plekke is getoond en uitgelegd hoe dat deel van het gebied er op dit moment voorstaat. Daaruit begrijpen we dat het daar behoorlijk goed gaat met de natuur: nog steeds kwalificeert een deel zich zelfs tot de beste Blauwgraslanden van ons land. Er leek wel ruimte voor verbetering, maar dan ging het meer over water dan over stikstof.

Het verschil tussen de resultaten van ons veldbezoek en wat we oppikken uit de media, is dermate groot, dat we daar nadrukkelijk de aandacht van de provincie voor vragen. Immers: de toon van het FPLG is dat voor gebieden als het onze pittige maatregelen zullen moeten worden genomen om doelen van natuur, water en klimaat te halen. Te beginnen met stikstof. We vinden het noodzakelijk dat we snappen wat er in ons gebied aan de hand is met de natuur, wat daarvan de oorzaken zijn en welke maatregelen kunnen helpen. Anders komt er geen draagvlak voor die pittige maatregelen. Voor zo'n ingewikkeld gebiedsproces hebben we een stevige basis nodig. Dat wordt op deze manier heel moeilijk.

Ook waren we graag betrokken bij de totstandkoming van de NDA, omdat de NDA zo'n belangrijk onderdeel vormt van de basis van ons gebiedsproces.

Graag vernemen we uw reactie, waarbij we ons kunnen voorstellen dat de provincie richting Den Haag meldt dat de NDA Van Oordt's Mersken in het gebied de vraag heeft opgeroepen of de analyse van de NDA en de werkelijkheid wel met elkaar overeenkomen.

Graag willen we in gesprek over hoe de zorg die hierboven staat, kan worden weggenomen zodat we weer verder kunnen.

Met vriendelijke groet, namens Werkgroep en Stuurgroep Rûnom It Alddjip,

██████████,
voorzitter